

Grund- og nærhedsnotat

Styrkelse af tiltrædelsesprocessen – Et troværdigt EU-perspektiv for landene på Vestbalkan

KOM(2020) 57 final

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen har fremlagt en meddelelse om en revideret metode for udvidelsesprocessen for landene på det vestlige Balkan. Meddelelsen kom forud for, at Rådet skulle træffe beslutning i spørgsmålet om indledning af optagelsesforhandlinger med kandidatlandene Albanien og Nordmakedonien.

2. Baggrund

På mødet i Det Europæiske Råd den 17.-18. oktober 2019 lykkedes det ikke at opnå enighed om forhandlingsåbning med Albanien og/eller Nordmakedonien. Man henviste i konklusionerne til, at Det Europæiske Råd ville vende tilbage til sagen inden det EU-Vestbalkan topmøde, der efter planen afholdes i Zagreb i maj 2020. Flere medlemslande, herunder Danmark, udtrykte i den forbindelse kritik af den måde, den nuværende optagelsesproces forløber.

Kommissionen præsenterede den 5. februar 2020 en meddelelse, der fremlægger en ny udvidelsesmetode for det vestlige Balkan. Den reviderede metode bygger på fire hovedelementer:

- Under overskriften ”Større troværdighed” understreges behovet for, at landene på det vestlige Balkan i endnu højere grad leverer ift. fundamentale reformer, særligt inden for de områder, der vedrører retsstat, demokrati, offentlig administration, korruptionsbekæmpelse og udenrigspolitisk fodslag med EU. Forhandlinger om disse fundamentale emner skal være de første, der åbnes, og de sidste, der lukkes. Fremskridt på disse parametre skal bestemme det overordnede tempo i forhandlingerne. Der skal være skrappe kontrol med, om reformerne reelt gennemføres. Samtidig fremhæves det, at EU fra sin side skal levere på løftet om en meritbaseret udvidelsesproces.
- Under overskriften ”En stærkere politisk styring” lægges der op til øget politisk inddragelse i processen, både fra kandidatlandenes og medlemslandenes side. Her nævnes jævnlige EU-Vestbalkan topmøder og intensiveret kontakt på ministerniveau samt evt. kandidatlandenes deltagelse som observatører i udvalgte EU-fora. Medlemslandene vil derudover blive inddraget yderligere i forhandlingsprocessen, bl.a. gennem bistand fra nationale eksperter og øget adgang til monitoring.
- Under overskriften ”En mere dynamisk proces” beskrives det, hvordan optagelsesforhandlingerne fremover skal grupperes under forskellige tematiske klynger eller blokke, der hver omfatter flere forhandlingskapitler. I et teknisk annekse opregnes seks sådanne blokke. Tanken er fremover at åbne forhandlinger om en blok ad gangen snarere end om kapitlerne enkeltvis. Det bemærkes fsva. Serbien og Montenegro, med hvem der allerede forhandles, at såfremt de to lande måtte ønske det, vil de videre forhandlinger evt.

også kunne organiseres omkring sådanne blokke, under hensyntagen til allerede opnåede resultater.

- Under overskriften ”Forudsigelighed, positiv og negativ konditionalitet” opregnes de mulige sanktioner, der kan iværksættes, såfremt kandidatlande ikke lever op til de stillede krav. De kan gå fra at sætte forhandlinger på pause til helt at suspendere dem. Derudover kan allerede lukkede kapitler genåbnes, hvis udviklingen tilsiger det. EU-finansiering kan nedskaleres eller fjernes, og det samme gælder ift. deltagelse i EU-programmer. Dermed indføres for første gang et element af reversibilitet i udviklingsprocessen, hvor udviklingen kan skrues tilbage, hvis landene ikke overholder deres forpligtelser.

3. Formål og indhold

Formålet med Kommissionens meddelelse om en revideret metode for udvidelsesprocessen var at præsentere den forud for den berammede behandling af spørgsmålet om indledning af optagelsesforhandlinger med Albanien og Nordmakedonien på mødet i Rådet (almindelige anliggender) den 24. marts 2020, da forhandlingerne vil skulle foregå efter den reviderede metode. Rådsmødet blev senere ændret til en uformel videokonference mellem europaministrene, og beslutningen om indledning af optagelsesforhandlinger med Albanien og Nordmakedonien blev efterfølgende vedtaget i skriftlig procedure.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Forhandlingssituationen

Der var blandt medlemslandene opbakning til Kommissionens meddelelse, som ikke formelt skulle godkendes af Rådet, som dog valgte at endossere den.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen er positiv over for Kommissionens meddelelse om en ny metode for udvidelsen, der bl.a. indeholder følgende elementer:

- Udvidelsesprocessen skal være baseret på en streng, meritbaseret tilgang.
- Det skal være muligt at skrue processen tilbage, hvis udviklingen tilsiger det (reversibilitet).

- Der skal større fokus på den reelle implementering og håndhævelse af reformer, særligt inden for de væsentlige områder, der vedrører demokratiske institutioner og retsstatsprincipper.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Kommissionens meddelelse om en revideret metode for udvidelsen blev forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 21. februar 2020 til orientering. Punktet om EU's udvidelse blev senest forelagt for Folketingets Europaudvalg den 23. marts 2020 til orientering (skriftlig procedure).